

ПЕРСПЕКТИВЫ
МІНСК БУДЗЕ РАСЦІ І ПРЫГАЖЭЦЬ

СТАСУНКІ
ТВОРЧЫ ДЭСАНТ "ГОЛАСУ РАДЗІМЫ"
Ў АДЭСЕ (ПРАЦЯ)

СКРЫЖАВАННЕ
ПРЫВІТАННЕ СА СТАЛІЦЫ КАЛМКЫІ

2 стар.

3 стар.

4 стар.

ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА
"ЖЫЦЦЁ І ВЕРА"

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ: ФРГ, ІЗРАЇЛЬ,
УКРАЇНА

ЛІТАРАТУРНАЯ СТАРОНКА
АПАВЯДАННЕ Уладзіміра КЛІМОВІЧА
"ШАПТАННЕ З МЕКСТКАЙ"

5 стар.

6 стар.

7 стар.

КАНГРЭС
АБАРОНІМ ЗДAROУЕ
НАШЧАДКАЎ

ГАЛЕРЭЯ "БРАМА"
СКАРБЫ З ГОМЕЛЯ

СЛУХАЙ СВАЁ
ВЫСОКАЯ ПАЗЭІЯ ЗНАХОДЗІЦЬ ШЛЯХ

7 стар.

8 стар.

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

19 чэрвеня 2003 года, № 25 (2843)

Цана 170 рублёў

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Хроніка жыцця

ЦАРКВА СЯСТОЙ ЕФРАСІННІ ПОЛАЦКАЙ У НОВАСІБІРСКУ

Яна была адкрыта 6 чэрвеня, і ў гэты ж дзень пачаліся святочныя мерапрыемствы ў сувязі з правядзеннем у Нова-сібірску Дзён беларускай культуры.

Яны праводзіліся па ініцыятыве культурна-асветніцкага цэнтара імя святой Ефрасіні Полацкай. У дзень культуры прынялі ўдзел прадстаўнікі беларускіх дыяспар з Цюмені, Омска, Краснаярска, Кемерава і Іркуцка. На святочным гала-канцэрце выступілі артысты з Беларусі і фальклорныя калектывы беларусаў Сібіры.

МОЗГ ХХІ СТАГОДДЗЯ

Мадэль штучнага мікрамозгу, або біячыпа, які ў будучыні пашырыць аб'ём чалавечай памяці да камп'ютэраў, збіраюць спецыялісты кафедры біяфізікі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

У перспектыве чып, які ўяўляе высокаадчувальны датчык мініяцюрных памераў і можа перадаваць каласальны аб'ём інфармацыі, нейрахірургі змогуць сумясціць з клеткамі чалавечага мозгу. Пасля гэтага абмен "думкамі" паміж ім і камп'ютэрам стане рэальнасцю. Гледзячы на экран манітора, урач зможа кіраваць памяццю пацыента, напрыклад, аднаўляць яе "правалы" ці "сціраць" непатрэбную інфармацыю.

Пакуль вучоныя БДУ сумесна з калегамі з Інстытута фізіялогіі Нацыянальнай акадэміі спрабуюць расшыфраваць механізмы работы чалавечага мозгу. Яны мадэлююць натуральныя працэсы, якія адбываюцца ці могуць адбыцца ў выніку генетычна запрограмаванай смерці клетак, чэрапна-мазгавой траўмы, кровазліцця, запаленчых, дэгенератыўных і іншых захворванняў.

ВОДУ П'ЁМ, АЛЕМ І АХОЎВАЕМ

Пры падтрымцы міжнародных арганізацый у Беларусі ажыццяўляюцца буйныя водаахоўныя праекты.

У рэспубліцы рэалізуецца 12 міжнародных грантавых пагадненняў. Толькі ў 2002 годзе з гэтых сродкаў на прыродаахоўныя мерапрыемствы зрасходавана больш як 4,5 мільёна долараў. Значная іх частка пайшла на рэалізацыю водаахоўных мерапры-

емстваў. У прыватнасці, на экалагічнае аздаравленне басейнаў Дняпра, Прыпяці, Заходняй Дзвіны, Нёмана, Заходняга Буга. Гэта міжнародныя праекты, якія Беларусь рэалізуе сумесна з прыгранічнымі дзяржавамі. Сродкі для гэтага прадставілі краіны-донары: Данія, Швецыя, Канада. Беларусь таксама ўдзельнічае ў праграмах Глобальнага экалагічнага фонду, ТАСІС.

НАВІНКІ СЕЗОНА

З пачатку года на мінскім прадпрыемстве "Атлант" запушчана ў вытворчасць 15 новых мадэлей халадзільнікаў.

300 узораў сучаснай бытавой тэхнікі павінны сысці з канвеера ў бліжэйшы час. Завод "Гарызонт" сёлета пашырыў таварны асартымент і выпусціў больш за 20 тысяч тэлевізараў новых мадэлей. Фабрыка "Мілавіца" абнавіла "гардэроб" 61 мадэллю моднай бялізны. Прадпрыемства "Беларускія шпалеры" асвоіла два новыя віды прадукцыі.

АПЕРАЦЫЯ "КВЕТКІ" ПРАЦЯГВАЕЦЦА

Гібридныя сарты петуніі, тагетэсу, сальніі, агератуму — усяго больш за мільён штук упрыгожылі вуліцы сталіцы.

Традыцыйныя кветкавыя дываны з'явіліся каля Нацыянальнага тэатра оперы, Дому ўрада, а таксама на плошчы Перамогі. Новы план афармлення распрацаваны для плошчы Незалежнасці.

Вырошчваннем расады займаецца спецаўгас "Кветкі".

БЕСПРАЦOУЕ: ТАКАЯ ВОСЬ СТАТЫСТЫКА

На канец красавіка ў Мінску было зарэгістравана 16 тысяч 209 беспрацоўных. Гэта на 502 чалавекі менш, чым у сакавіку.

У той жа час сталічная служба занятасці мела даныя аб адзінаццаці з паловай тысячы вакансій на гарадскіх прадпрыемствах і ва ўстановах, 85 працэнтаў з іх — рабочыя. Сярэдні памер штомесечнай дапамогі па беспрацоўі складае 21 тысяч рублёў. У мінулым годзе 24 сталічныя прадпрыемствы атрымалі квоту на залічэнне ў штат 1 106 іншагародніх грамадзян, 122 з якіх былі потым звольнены.

Падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА.

выставы

ТРЫНАЦЦАТЫ РАЗ У МІНСКУ ПРАЙШЛА МІЖНАРОДНАЯ ВЫСТАВА "МАШЫНЫ, АБСТАЛЯВАННЕ І ТЭХНАЛОГІІ ДЛЯ ВЫТВОРЧАСЦІ І ПЕРАПРАЦOУКІ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЙ ПРАДУКЦЫІ "БЕЛАГРО-2003", АРГАНІЗАВАНАЯ КАМПАНІЯЙ "МІНСКЭКСІА"

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА: СЯБЕ ПАКАЗАЦЬ, НА ЛЮДЗЕЙ ПАГЛЯДЗЕЦЬ

На адкрыцці прысутнічалі высокія госці: віцэ-прэм'ер Аляксандр Папкоў, міністр сельскай гаспадаркі і харчавання Міхаіл Русы, якія яшчэ раз падкрэслілі, што форум работнікаў сельскай гаспадаркі з'яўляецца важнай падзеяй у эканамічным жыцці краіны. А.Папкоў адзначыў: выстава дэманструе не толькі сённяшнія дасягненні галіны, але і скіравана на заўтрашні дзень аграпрамысловага комплексу. Нягледзячы на цяжкасці пераходнага перыяду, аб'ём прадукцыі павялічваецца і адбываецца нарошчванне тэмпаў вытворчасці. Выстава і цікавасць да яе толькі яшчэ раз прадэманстравалі важнасць галіны ў сэнсе эканамічнай і харчовай бяспекі.

Характэрна, што мерапрыемства з кожным годам становіцца больш маштабным і на гэты раз уразіла вялікай колькасцю ўдзельнікаў. Калі ў 2000-м годзе ў сталіцу Беларусі прыездзіла 175 фірм з 14 краін, то сёлета — 370 з 20 дзяржаў. Найбольш шырока прадставілі сваю прадукцыю прадпрыемствы з Польшчы, Германіі, Расійскай Федэрацыі. Цікавасць да ўдзелу ў выставе праявілі нават такія краіны, як Японія,

Ірданія, Бразілія, Тайвань.

Беларусь прадстаўлялі вядучыя прадпрыемствы сельскагаспадарчых галін, хлебапяркараў і мяса-малочнай прамысловасці. Сярод удзельнікаў — прадпрыемствы краіны, што выпускаюць сучасную сельскагаспадарчую тэхніку, абсталя-

ванне і камплектуючыя. Гэта Мінскі трактарны завод, "Лідсельмаш", Мінскі пад-

шыпнікавы завод і іншыя. Камбінат хлебапрадуктаў, малочны-, мясакамбінат прадэманстравалі ўсю разнастайнасць сваёй прадукцыі. Удзел у выставе ўзялі навукова-даследчыя ўстановы НАН — інстытуты жывёлагадоўлі, земляробства і селекцыі, бульбаробства, глебазнаўства і аграхіміі. Напрыклад, Інстытут бульбаводства прадэманстравалі перспектывы на сёння новыя сарты бульбы: "ветразь", "талісман", "архідэя", "брыганціна", "здабытак". Апошні з'яўляецца сусветным рэкардсменам па назапашванні крухмалу, што дазваляе выкарыстоўваць яго ў перапрацоўчай прамысловасці. "Брыганціна" і "ветразь" — класічныя беларускія гатункі, вельмі смачныя, да таго ж устойлівыя да хвароб і змяненняў надвор'я.

Мерапрыемства стала для спецыялістаў добрай магчымасцю не толькі прадэманстраваць свае дасягненні, параўнаць за межнямі і айчыннымі аналагі прадукцыі, але і заключыць кантракты і ўсталяваць сувязі.

Акрамя экспазіцыі, падчас выставы быў наладжаны шэраг мерапрыемстваў: навукова-практычныя канферэнцыі, прэзентацыі, семінары і сімпозіумы.

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКАХ: у час выставы. Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

3 БЕЛАРУСІ — ДА БЕЛАРУСАЎ...

СУСТРЭЧЫ ў АДЭСЕ

У Адэсе Тыдзень славянскага пісьменства і культуры — падзея значная. Па традыцыі, аддаючы даніну святым асветнікам Кірылу і Мяфодзію, пачалі з урачыстага набажэнства ў аднайменнай царкве, навукова-практычнай канферэнцыі і адкрытага ўрока балгарскай мовы, што ладзіла Адэскае абласное балгарскае таварыства. А назаўтра меў адбыцца Дзень беларускай культуры.

Перад прыездам мы даслалі землякам відэакасету з прывітаннемі старшыні Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Станіслава Буко і галоўнага рэдактара газеты "Толас Радзімы" Наталлі Салук, аздобленымі краўядамі Беларусі для паказу па абласным тэлебачанні. Акрамя гэтага, суполка наладзіла прэс-канферэнцыю для мясцовых сродкаў масавай інфармацыі з нагоды прыезду беларускай дэлегацыі.

Прэс-канферэнцыя атрымалася прадстаўнічай: сабраліся тэлегрупы некалькіх каналаў, калегі з інфармацыйных і эканамічных выданняў. Такі пачатак пацвердзіў, што адэсці адносіліся да дэлегацыі з Беларусі з цікавасцю. І наш дэсант быў прадстаўлены ўнучальна, ва ўсёй сваёй разнастайнасці: змаглі выказацца прадстаўнікі газеты і Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, МАЗа і ансамбля "Вербіца"...

Потым у тэлевізіях і розных выданнях давалася пачуць і прачытаць даволі нечаканы вывад: прыезд дэлегацыі з Беларусі, безумоўна, выходзіць за рамкі святкавання Дзён славянскага пісьменства і культуры. Беларусы прыехалі ў Адэсу, каб дапамагчы мясцоваму аб'яднанню адкрыць беларускую школу, стварыць бізнес-цэнтр, наладзіць рэалізацыю «МАЗаў»... Такая адназначная лаканічнасць здзівіла, але ў пэўнай ступені адпавядала рэчаіснасці. І разам з тым засведчыла, што мясцовае грамадскае аб'яднанне "Беларусь" і яго гасцей у Адэсе ўспрымаюць сур'ёзна.

НАШ ДЗЕНЬ

Зранку, у дзень нашай імпрэзы, у Цэнтры балгарскай культуры, дзе ў асноўным праходзілі мерапрыемствы Свята славянскага пісьменства і культуры, былі разгорнуты выставы: саломяляценне Раісы Раманені, зборы з музея Якуба Коласа, Маладзечанскай фабрыкі мастацкіх вырабаў і фота Яўгена Казюлі, уласнага карэспандэнта "Толасу Радзімы", паказваўся відэафільм пра абрады палешукоў... Атрымалася прыгожа і ладна.

Мы пачалі знаёміцца з землякамі. Даведаліся, што ў Адэсе жыве каля 5 000 беларусаў. Рознымі шляхамі патрапілі яны сюды,

па-рознаму склаўся іх лёс. Многія з іх — паважаныя людзі ва Украіне і ў Адэсе. Туга па Радзіме зноў згуртавала іх у беларускую суполку.

Адольф Стэльмах родам з Вязьнікі, вядучы вучоны-селекцыянер, акадэмік Украінскай і Канадскай аграрных акадэміі. Ён шчодра частаваў нас арахісам з уласнай гаспадаркі і расказаў, у які прыгожы куток ператварыў сваё лецішча. Жыве цяга беларуса да зямлі! Яго з задавальненнем слухалі жанчынкі з ансамбля "Вербіца", таксама заўзятая даччыцы.

Зінаіда Клешчанка — былая гамлячанка, працуе галоўным урачом адной з адэскіх бальніц. Яна разам з калегамі-землякамі праводзіць медыцынскія кансультацыі для сяброў суполкі.

Уладзімір Ільшук — вядомы ў Адэсе юрыст, стварыў для патрэбы землякоў юрыдычную службу.

Аляксей Якубоўскі — дырэктар Адэскага філіяла Акадэміі дзяржаўнага кіравання пры Прэзідэнце Украіны. Вячаслаў Кавалеўскі — артыст Адэскага тэатра оперы. Міхаіл Шкрабаў — генерал у адстаўцы...

Кіруе беларускай суполкай Адэсы палкоўнік (таксама ў адстаўцы) Фёдар Кавалеўч, самавіты, шчыры беларус родам з вёскі Сашно, што на Піншчыне. Доўгі час грунтоўна, тэлефануючы адзін аднаму, мы абмяркоўвалі з ім праграму візту. Зараз Фёдар Паўлавіч быў задаволены: атрымалася, як задумалі!

Прыняць удзел у беларускім Дні прыехаў з Кіева першы сакратар Пасольства Рэспублікі Беларусь ва Украіне Віктар Дзенісенка. Вішываў з поспехам, бо ўпэўніўся, што беларуская праграма атрымалася змястоўнай.

Гурт "Вербіца", аправуўшы беларускія строі, выйшаў на вуліцу Дзержыбасавую. І завіхурыла беларуская полька. Мікола Котаў, заўзятая танцор, пайшоў у скокі, запрашаючы адэсці і турыстаў у танец. Мігам каля гурта сабраўся натоўп. Знайшлася справа кінакамерам, фотаапаратам. Гуляй, славянская душа, беларусы шчыруючы!

Следам за "Вербіцай" пацягнуўся люд у Цэнтр балгарскай культуры. З цікавасцю разглядалі беларускія выставы. Некаторыя, спакусіўшыся характэрна, набылі сувеніры з саломкі і вышыванкі з Маладзечна. Момам разабралі нумары газеты "Толас Радзімы", што мы прывезлі з Мінска.

Асаблівай увагай карысталася фотавыстава Яўгена Казюлі "Браслаўшчына". Мілья сэрцу беларусаў далягляды выклікалі настальгічны настрой у землякоў. 30 каляровых здымкаў прыроды і побыту глыбінкі прадставіў фотамастак. Забягаючы наперад, паведамім, што гэта выстава так спа-

Так сталася, што большасць чытачоў маюць даўнія стасункі з нашай газетай. Лік ідзе не на гады, а на дзесяцігоддзі. І гэта стварае асаблівую атмасферу даверу, патрабавальнасці і... сямейнасці. А кожнае новае ўтварэнне беларусаў за мяжой уносіць ажыўленне, цікавасць і натуральнае жаданне падтрымаць. Адэсці падалі голас гады тры таму праз сваіх суседзяў-беларусаў з Прыднястроўя, а дакладней, праз усюдысную Ганну Лапацэву, якой не праблема некалькі разоў на год наведваць Беларусь і знайсці час для дзелавых размоў. Яна і паведала: у Адэсе энергічныя беларусы ствараюць згуртаванне, трэба пазнаёміцца. У хуткім часе, калі з'явілася нагода, з дапамогай сваіх папчэнікаў з Бендэр яна на дзень звязіла рэдактара "Толасу Радзімы" з Малдова ў Адэсу. На той час у адэсці ўжо было сваё памяшканне, безліч праблем і шкадаванне, што страцілі час, спазніліся на гадоў дзесяць: іншыя нацыянальныя суполкі горада ўжо даўно заявілі пра сябе. Тады размова вялася ў асноўным аб магчымасцях, аб тым, як нагнаць упушчанае... Вось з той сустрэчы з Фёдарам Кавалеўчам і Уладзімірам Ільшук у Адэсу пачаў дасылацца "Толас Радзімы", а адтуль сталі паступаць весткі аб зрухах. Было зразумела, што ад намечанага адэсці не адхіляюцца. Таму як было не падтрымаць маладую суполку і не адгукнуцца на запрашэнне правесці свята газеты "Толас Радзімы" ў рамках Дзён славянскага пісьменства і культуры?!

дабалася Пасольству Беларусі ў Малдове, што падчас нашага прыезду ў Кішынеў (аб гэтым далей) Яўгена Казюлю прасілі пакінуць яе для дэманстрацыі на маючых адбыцца мерапрыемствах, што рыхтуюць у Малдове да Дня незалежнасці Беларусі.

Далей для больш падрабязнага знаёмства мы прапанавалі адэсцім вусны выпуск газеты "Толас Радзімы". Галоўны рэдактар паведала пра сувязі выдання з беларусамі замежжа, якімі клопатамі жывуць суполкі ў розных краінах. Успомніла пра Ніну Савінаву з Эстоніі, Ірэну Каляду з ЗША, Іну Снарскую з Украіны, Валянціну Піскунову з Латвіі... Аглядалі Алена Спасюк расказала пра Полацк — калыску беларускай дзяржаўнасці, дзе ў гэтым годзе мае адбыцца свята беларускага пісьменства. Міхаіл Рыбакоў, галоўны спецыяліст Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, расказаў пра ўзаемадзеянне Беларускай дзяржавы з суайчыннікамі замежжа. Мікола Котаў прэзентаваў кнігу "Беларускія народныя каляндарныя свята", а гурт "Вербіца" пра-

дэманстраваў калядныя і купальскія спевы ў дапаўненне да яго выступлення. Свята прадоўжыў канцэрт народнага ансамбля народнай песні "Вербіца", які канчаткова расчуліў прысутных. Ну і, зразумела, былі падарункі: старшыня Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей Станіслаў Буко перадаў аб'яднанню тканую выяву Ефрасінні Полацкай, заступніцы ўсіх беларусаў, часопіс "Пачатковая школа" — дапаможнік для нядзельнай школы, Міністэрства адукацыі — кнігі для бібліятэкі; былі і сувеніры, а газета акрамя іншага ўзнагародзіла сваіх прыхільнікаў керамічным фірменным медалём.

Разыходзіцца не спяшаліся. Абменьваючыся ўражаннямі, прызнаваліся, што без такога ўздыму пачуццяў жыццё было б бляклым.

ЗА СЛОВАМІ — СПРАВА

Насычаныя падзеямі дні і надалей вызначаліся ўзніслым настроем і выніковымі справамі. Адна з іх — дзелавая сустрэча з адказнымі асобамі абласной і гарадской улад з удзелам прадстаўніка пасольства Беларусі Віктара Дзенісенкі. На аловак браліся прапановы, уся новая інфармацыя. З беларускага боку выказаліся прадстаўнікі газеты, камітэта, пасольства: кожны са свайго пункту гледжання засведчыў, наколькі інтэнсіўна апошнім часам развіваюцца стасункі паміж Беларуссю і Украінай. Адэсці таксама не прамінулі выказаць сваю зацікаўленасць ва ўзаема-

дзеянні. Прызнаем, уразіла, наколькі тут важнае ў гарадскім жыцці меркаванне нацыянальных суполак. Аляксандр Зазуля, начальнік упраўлення ўнутранай палітыкі Адэскага гарвыканкама (яно падтрымлівае кантакт з нацыянальнымі суполкамі), высока ацаніў канструктыўную дзейнасць аб'яднання "Беларусь", якое хутка развіваецца, і напярочыў яму добрыя перспектывы. Горад падтрымлівае і абяцае хуткую рэалізацыю планаў па стварэнні беларускай нядзельнай школы, асобнага аддзела ў адной з гарадскіх бібліятэк, пераезду суполкі ў новае памяшканне...

Тычылася размова і садзейнічання грамадскай арганізацыі рэалізацыі пэўных бізнес-праектаў. Як аказалася, у Адэсе добра сябе адчуваюць, маючы фірменныя магазіны, мінская "Мілавіца" і брэсцкая "Nelva". І самым пераканаўчым аргументам падтрымкі беларускай прадукцыі было тое, што адэскія беларускі ахвотна носяць касцюмы брэсцкай вытворчасці. Засталіся задаволенымі прэзентацыяй "МАЗа" і прадстаўнікі прадпрыемства. Пры садзейнічання грамадскага аб'яднання "Беларусь" яна прайшла вельмі прадстаўніча і будзе мець хуткі працяг у Мінску.

...Тое, што ў Адэсе ўсё атрымалася, як задумвалася, мае свой сакрэт. Ён у тым, што грамадскае аб'яднанне "Беларусь" тут узначальвае чалавек, які паслядоўна выкладвае канву падзей. Быць матарам у дзейнасці грамадскай арганізацыі — справа вельмі складаная, але адэскім беларусам шанцавала, што ў іх ёсць такі чалавек — іх лідэр Фёдар Кавалеўч.

ЖЫВЫ ЛАНЦУЖОК

Свята ў Адэсе пакінула шмат уражанняў. Але галоўнае — аб'яднанне "Беларусь" імкліва набірае зўтарытэт і прывабляе людзей. І, як аказалася, не толькі ў Адэсе. Разам з актывістамі "Беларусі" мы накіраваліся ў старажытны Акерман (па-сучаснаму Белград-Днястроўскі) — надзвычай прыгожае месца, дзе нас чакалі мясцовыя беларусы. Нядаўна іх "адкрыў", зноў жа, Фёдар Кавалеўч, і цяпер яны таксама мяркуюць стварыць суполку. Адэсці не пакідаюць сваіх суседзяў без апекі: дзеляцца вопытам, а то і нумарамі газеты "Толас Радзімы". А як выпала нагода, прывезлі ў Акерман цэлае свята! Прайшло яно па поўнай праграме.

А калі ад'язджалі з Акермана, прайшла думка: пры такой апантанасці, узаемнай прыцягальнасці мясцовых беларусаў, відаць, хутка ў іх з'явіцца і абласное адэскае згуртаванне.

Віктар МАЦЮШЭНКА, Наталля ЦІМАШОК.

На ЗДЫМКАХ: ідзе вусны выпуск газеты "Толас Радзімы": выступае галоўны рэдактар Наталля САЛУК; Мікола КОТАЎ на вуліцах Адэсы; старшыня аб'яднання беларусаў Адэсы Фёдар КАВАЛЕВІЧ у час заключнага канцэрта; падарункі для беларусаў Акермана прымае Дзіна АЛЕКСЯЮК.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ і Міхаса РЫБАКОВА.

ПРЫВІТАННЕ СА СТАЛІЦЫ КАЛМЫКІ

Давід Кугульцінаў — знакавае імя ў гісторыі (ды, дзякуй Богу, і ў сучаснасці) шматгалосай літаратуры народаў СССР і народаў Расіі. Ён з таго роду, у якім не толькі крытыкі, але і звычайныя чытачы вылучаюць Аліна Кешокава, Расула Гамзатава, Кайсына Куліева, Мустая Карыма. Так склалася, так здарылася, што ў кожнага з іх — свая трывалая сувязь з Беларуссю. Творы іх часта перакладалі на беларускую мову, у Мінску выходзілі асобныя кнігі. А Давід Кугульцінаў і некалькі разоў гасцяваў у нашай рэспубліцы. Быў добра знаёмы з Пятром Машэравым. Нядаўна мне пашчасціла пагутарыць з калмыкім паэтам. І вось што ён сказаў пра колішняга лідэра Беларусі: "Мне здаецца, што ў значнай ступені аўтарытэту літаратуры спрыяла і асоба Пятра Міронавіча Машэрава, дружбай з якім я ганаруся і зараз. Ён, між іншым, не саромеўся гаварыць у той час: "Пакуль у нас будзе Масква, усе будучы ў Саюзе насіць гадзіннік "Мінск" і пісаць ручкай "Саюз". Машэраў разумей, што такое планавая эканоміка і як згубна яна ўплывае на якасць не толькі прадукцыі, а і на якасць усяго нашага жыцця. Пётр Міронавіч быў саеасаблівым чалавекам, якому, канешне, даводзілася цяжка, але ён усё ж быў самім сабою".

Давід Кугульцінаў, за плячыма якога ўжо болей як восем дзесяцігоддзяў жыцця, паспеў зрабіць многае. Першая публікацыя яго вершаваных радкоў адносіцца да 1936 года. Першы зборнік вершаў пабачыў свет у 1940 годзе. Юнаму калмыцкаму паэту было тады ўсяго 18... Затым — агульная для ўсіх, ад Брэста да Уладзівастока, вайна. На фронце сцежкі-дарожкі калмыка Давіда Кугульцінава перасекліся з ваеннымі пучыванамі Васіля Быкава. І вось што аб гэтым піша народны пісьменнік Беларусі ў сваёй кнізе ўспамінаў "Доўгая дарога дадому": "...Мне стаў вядомы лёс аднаго нашага аднапалчанина, журналіста дывізіённай газеты. Ён пісаў вершы, якія рэгулярна з'яўляліся на старонках нашай дывізіёнкі за подпісам малодшага лейтэнанта Д.Кугульцінава. А затым раптам зніклі. Тады тое не дужа звяртала на сябе ўвагу: людзі на вайне ўвесь час зніклі — хто на той свет, хто ў шпіталь. Пасля вайны ўжо стала вядома, што калмыка Кугульцінава з фронту адправілі ў ссылку, куды выслалі ўвесь яго калмыцкі народ..."

Два найскладанейшыя экзамены выпалі на долю калмыцкага паэта. Лагер і вайна. Не дзіўна, што тэма вайны досыць выразна прысутнічае ў творчасці Давіда Кугульцінава. Народны паэт Беларусі Рыгор Барадулін пераклаў на беларускую мову верш свайго калегі "Званы Хатыні". Ёсць у творы і такія радкі:

...Гудуць званы Хатыні ўсё
цяжельней,
Ды ў звоне іх мне чуецца цяпер:
"Не вер!
Павек не быць зямлі пустэльні!
Вер розуму!
Духоўным сілам вер!"
І ТЫЯ, што змяшаліся
з жарствой,
Жыццём адпор давалі
лотай сіле,
ПЕРАМАГЛІ,
бо смерцю смерць скасілі
І аддалі бяссмерцю пораў свой.
Раіучасць іх,
іх вечны подзвіг славіць
Званоў хатынскіх вечнацечны
звон...
На непакаранай зямлі здавён
Тым, хто скарыўся,
ПОМНІКАЎ НЕ СТАВІЦЬ!
"Званы Хатыні" Давід Кугульцінаў прысвяціў памяці Аркадзя

Куляшова, з якім сябраваў, у госці да якога прыезджаў у Мінск. І вось што, у прыватнасці, заўважыў у нашай размове калмыцкі творца: "...вашы беларускія паэты ўмелі, маглі глядзець праўдзе ў вочы і ў тыя няпрэстыжы часы. Не быў флюгерам і не падладжваўся пад пэўныя сітуацыі мой выдатны сябар Аркадзь Аляксандравіч Куляшоў, самы культурны паэт усяе савецкай краіны". Ужо пасля размовы з Давідам Мікітавічам трапіла мне на вочы кніга Валянціны Куляшовай пра бацьку — "Лясному рэчу праўду раскажу". Уважліва перагартнуўшы яе старонкі, шмат дзе сустранецца з калмыкім паэтам. Валянціна Аркадзьеўна нагадвае і куляшоўскі артыкул "Трагедыя Адама Крэзі", прысвечаны паэме Давіда Кугульцінава "Бунт розуму".

...Адседзеўшы ў Нарыльлягу болей як дзесяць гадоў, Давід Кугульцінаў вярнуўся да актыўнай творчай работы. У 1958 пабачыла свет кніга вершаў "Вачыма сэрца". У ёй — асэнсаванне жыцця ўжо сталым чалавекам, паэтам, які, прайшоўшы праз многія выпрабаванні, бачыць шмат шырэй, чым восемнаццацігадовы аўтар "Вершаў юнацтва". Праз некаторы час — новая паэтычная кніга "Я твой равеснік". За яе паэт атрымаў Дзяржаўную прэмію РСФСР. А ў 1976 годзе Давід Кугульцінаў становіцца лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі СССР за кнігу "Кліч красавіка". Асобныя творы на беларускую мову перакладаюць Рыгор Барадулін, Юрась Свірка, Алесь Званок, Мікола Чарняўскі, Анатоль Грачанікаў. І гэта не выпадковыя, па абавязку колішняй "дружбы народаў", звароты. У 1975 годзе ў Мінску на беларускай мове выйшла кніга вершаў Давіда Кугульцінава "Святло жанчыны". Усе пераклады належаць Алесю Званку (таксама паэт-лагернік). А ў 1977 годзе "Літаратура і мастацтва" надру-

кавала верш Давіда Кугульцінава "Сустрэча ў Мінску" ў перакладзе Юрася Свірка. Так і карціць зараз сказаць: "Давід Мікітавіч, давайце сустрэнемся ў Мінску..."

...Калі завяршалі размову, калмыцкі паэт выказаў яшчэ і такую думку: "Вы, беларусы, валодаеце незвычайным маральным капіталам — такія выпрабаванні ў Вялікую Айчынную вытрымалі, ахвяры панеслі... Разумна выкарыстайце гэты капітал. Разумна трымайцеся ваеннай памяці".

Калмыкаў намнага менш у гэтым свеце, чым нават нас, беларусаў, не кажучы ўжо аб іншых вялікіх народаў. Няма і 150 тысяч. У самой Рэспубліцы Калмыкія каля 120 тысяч карэнных жыхароў. Але і яны, калмыкі, за мінулыя гады паспелі засведчыць сябе ў лёсе Беларусі, беларускага народа. У гады Вялікай Айчынай калмыкі партызанілі ў нашых лясах. Ці не з "лясных салдат" калмыцкі пісьменнік Міхаіл Ханінаў? Ён партызаніў на Міншчыне і Магілёўшчыне. Беларусі прысвяціў многія свае вершы, аўтабіяграфічную аповесць "Міша Чорны — гэта я". У Беларусі ў перакладзе з калмыцкай пабачылі свет дзве паэтычныя кнігі Міхаіла Ханінава — "Хвоі і цюльпаны" (1971) і "Жураўлі над стэпам". Калмыцкаму літаратару, партызану прысвоена званне ганаровага грамадзяніна горада Берасіно.

Захаваўся ў гісторыі і такі эпізод. Часці 43-й і 47-й кавалерыйскіх дывізіяў, у якіх служыла нямаля калмыкаў, у апошнія дні ліпеня ўварваліся ў тыл групы нямецкіх армій "Цэнтр", вывалялі Старыя Дарогі, Глушу, Ясень, 32-я кавалерыйская дывізія паралізавала рух на дарозе Бабруйск—Мінск. Геройскі змагаліся з ворагам калмыкі. Камандаваў кавалерыйскай групай легендарны военачальнік—калмык Гарадавікоў.

Паэту не загадаеш, але можа ўсё ж такі Давід Кугульцінаў адгукнецца на гэты фрагмент агульнай для беларусаў і калмыкаў гісторыі вершаваным радком?..

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

вернісаж

МАСТАКІ

"З ДУМАЙ АБ РАДЗІМЕ"

Больш за 400 мастацкіх твораў было прадстаўлена на рэспубліканскай выставе "З думай аб Радзіме".

Яе ўдзельнікамі сталі знакамтыя і зусім маладыя беларускія мастакі. Васіль Шаранговіч, старшыня аргкамітэта правядзення выставы, адзначыў, што на ёй прадстаўлены лепшыя творы. Выстава заняла два паверхі палаца і ўразіла сваёй маштабнасцю і разнастайнасцю.

Асноўную ідэю выставы выказаў старшыня Саюза мастакоў Уладзімір Басалойга: "Мы верым, што беларусы — дастойны народ, нацыя, якая мае мастацтва высокага ўзроўню і светлую будучыню".

НА ЗДЫМКАХ: у час адкрыцця выставы; Л.Густава. Габелен "Мой Мінск".

Алена СПАСЮК. Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

каляндар-2003

ПАМЯТНЫЯ ДАТЫ

1035 гадоў таму полацкі князь Усяслаў быў абраны на кіеўскі пасад (15 верасня 1068 года).

1025 гадоў таму адбыўся паўторны паход Уладзіміра Манамаха на Полацк (зіма 1078).

1015 гадоў таму Рагнеда заснавала жаночы манастыр у Заслаўі (988).

925 гадоў таму з'явіліся першыя летапісныя звесткі пра Лагойск (1078).

875 гадоў таму з'явіліся першыя летапісныя згадванні пра Клецк і Гародню (1128).

830 гадоў таму памерла Ефрасіння Полацкая (1110?—23.05.1173).

800 гадоў таму адбыўся паход полацкага князя Уладзіміра на крыжацкія замкі Ікельска і Гольм (1203).

755 гадоў таму Міндоўг абраны Вялікім Князем у Наваградку (1248). Утварылася новая дзяржава Вялікае княства Літоўскае. Пачатак вайны Наваградскага княства з Галіцка-Валынскім княствам (1248—1254).

750 гадоў таму ў Наваградку адбылася каранаванне Міндоўга на караля Вялікага княства Літоўскага (6 ліпеня 1253).

745 гадоў таму адбыўся паход татарамангольскага войска Бурундая на Літву (1258).

740 гадоў таму памёр Міндоўг (1263), у час княжання Войшалка ў Наваградку.

725 гадоў таму адбыўся паход татара-маскоўскага войска на Вялікае княства Літоўскае (1278).

705 гадоў таму ўтвораны саюз ВКЛ з Рыгай (1298). Мірная дамова ВКЛ з Лівонскім ордэнам (1.06.1298).

700 гадоў таму адбылося аб'яднанне з ВКЛ Полацкага княства (пачатак XIV стагоддзя).

685 гадоў таму адбыўся шлюб Альгерда Гедымінавіча з Марыяй, дачкой віцебскага князя Яраслава (1318).

Заканчэнне будзе.

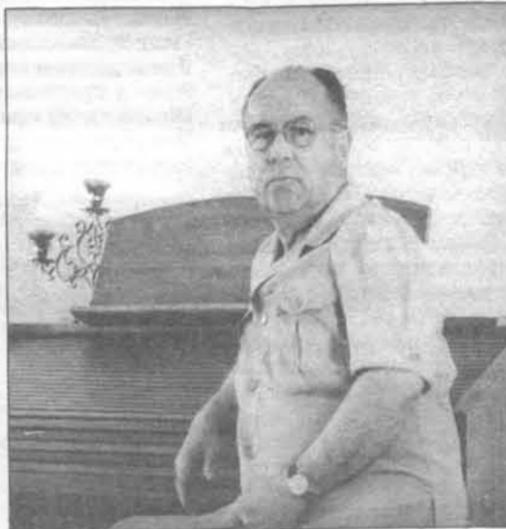
ракурс

АРГАН БАРЫСА КОСЦІНА

Вялікай папулярнасцю ў Пінску карыстаецца зала арганнай музыкі ў адрэстаўраваным старажытным будынку. Сюды прыезджаюць з канцэртамі лепшыя арганісты, камерныя аркестры. Тут гучаць галасы і вядомых выканаўцаў рамансаў, народных песень, оперных слевакоў.

А ўсё пачалося з энтузіязму аматараў арганнай музыкі. Былы дырэктар Пінскага камбіната будаўнічай індустрыі, пенсіянер Барыс Косцін шукаў арган у многіх краінах. І вось у Вільнюсе яму ўдалося знайсці выдатны інструмент амерыканскай фірмы "Ален". Сам

ездзіў па яго, дапамагаў усталяваць.

НА ЗДЫМКАХ: будынак, у якім гучыць арганная музыка; Барыс КОСЦІН.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

МОШЧЫ АНДРЭЯ ПЕРШАЗВАНАГА

3 7 ПА 9 ЧЭРВЕНЯ ў МІНСКУ ЗНАХОДЗІЛІСЯ МОШЧЫ АДНАГО З ДВАНАЦЦАЦІ АПОСТАЛАЎ ХРЫСТОВЫХ — АНДРЭЯ ПЕРШАЗВАНАГА

Апостал Андрэй быў названы Першазваным, бо першы стаў вучнем Хрыста. Ён прапаведаваў у Іерусаліме, тры разы вандраваў па Еўропе і Азіі, несучы веру Хрыстovu і творачы мноства чудаў. У горадзе Херсанесе ён шмат людзей павярнуў да Хрыста, а потым накіраваўся па Дняпры да кіеўскіх гор. Там напарочыў: «На гэтых гарах зазіхаць Боская ласка, і горад вялікі будзе створаны тут, і царквы многія ўзвядзе Гасподзь у ім».

За веру Хрыстovu губернатар Візантыі Эгеат Максіміл загадаў распяць апостала Андрэя Першазванага на крыжы, не прыбіваючы цвікамі, а прывязваючы яго, каб ён больш пакутаваў. Вучні і сябры хацелі зняць Андрэя з крыжа, але ён прасіў пакінуць і памёр. Гэта было ў 62 годзе пасля Нараджэння Хрыстова.

І вось са святой гары Афон мошчы Андрэя Першазванага накіраваліся ў дабратворнае падарожжа па гарадах і вёсках, дзе некалі прапаведаваў слова Гасподняе першы вучань Хрыста. Агіографы мяркуюць, што, накіроўваючы-

ФОТА БЕЛТА

ся з Украіны ў Расію, Андрэй Першазваны пабываў і ў Беларусі.

Таццяна КУВАРЫНА.

СВЯТАРЫ СУПРАЦЬ ПАЖАРАЎ

Толькі ў Хойніцкім раёне работнікам падраздзяленняў Міністэрства па надзвычайных сітуацыях сёлета давалася тушыць дзесяць пажараў.

Калі ж гаварыць аб іншых раёнах Гомельшчыны, дык гэта лічба намнога большая. А прычын таму шмат, сярод якіх, вядома ж, галоўная — безадказнасць і нядбайнасць, людзі па-ранейшаму «жартуюць» з агнём.

Узважыўшы такую сітуацыю, кіраўнікі абласнога ўпраўлення названага міністэрства вырашылі звярнуцца да царквы, каб святары ў сваіх пропаведзях заклікалі вернікаў захоўваць паўсюдна правільны пажарнай бяспекі. У выніку адбыўся епархіяльны сход святароў усіх праваслаўных прыходаў вобласці з удзелам работнікаў ўпраўлення Міністэрства па надзвычайных сітуацыях, на якім абодва бакі знайшлі паразуменне.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

ХРАМЫ БЕЛАРУСІ

ФОТА ЮРЕНА КАЗЮЛ

Царква ў вёсцы Ярэмчы Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці.

У ГОНАР САФІІ СЛУЦКАЙ

Княгіня Сафія — жонка Януша Радзівіла і нашчадак унука князя ВКЛ Альгерда — памёрла 19 сакавіка 1612 года пры нараджэнні першыня, які памёр разам з ёю. Напэўна, смерць дала Сафіі доўгачаканы мір і спакой, да якога яна імкнулася ўсё жыццё ў сваіх малітвах і справах.

...Яе, асірацелую, паўтарагадовую, самую заможную князёўну ВКЛ, узяў пад сваю апеку жмудскі староста Юрый Хадкевіч, а пасля яго смерці — яго брат, брэсцкі староста Іеранім Хадкевіч. Але для іх дзяўчына была проста каштоўным таварам, які Хадкевічы і «прадалі» Радзівілам.

Сафія, як сапраўднай праваслаўнай, было вельмі складана з мужам-католікам, але яна ў гэтым проціборстве перамагла: дамаглася, каб муж у вельмі складаны для праваслаўнай веры перыяд прыняцця уніі (1596) выпрасіў у польскага караля граматы аб забароне прымушаць да уніі набожных. Гэтым яна юрыдычна забяспечыла ахову праваслаўя.

Акрамя гэтага княгіня клапацілася аб матэрыяльным забеспячэнні манастыроў, царкваў і прыходаў, ахвяравала на храмы, сама вырабляла вышытае золатам і серабром адзенне для свяшчэннікаў.

Пахавалі княгіню ў слупкім Свята-Траецкім манастыры. Яе мошчы не краўні час — адно са сведчаняў святасці. Нават даследчыкі з медыцынскага факультэта БДУ, правярыўшы астанкі, адзначылі, што цела не было бальзаміравана. У XIX стагоддзі настаўнік духоўнай семінарыі саставіў кнігу «Дзівос слупкай княгіні», якая захоўвалася ў Свята-Траецкім манастыры Слуцка.

Зараз кожны жадаючы можа пабачыць рэліквію нашай заступніцы: у 70-я гады мінулага стагоддзя майстрам Фаміным была наладжана рэстаўрацыя сабора Святога Духа. Абраза, які знаходзіцца пры рэстаўрацыі, напісаны ў Маскве. Сафія лічыцца апякункай парадзіх і дапамагае пры галаўным болю.

Памёрла яе цела, але дух і памяць аб ёй жывуць, пакуль людзі будуць удзячныя продкам і шанаваць іх.

Ідзіць, праваслаўны, па гораду, Гдзе памятник, — астановісь,

Смири свою душу гордую: Софии святой поклонись.

Падзеі мінулага стагоддзя паказалі: мы памятаем сваіх продкаў, але шанаваць лепшых з іх не заўсёды ўмеем. І ўсё ж у кастрычніку 2000 года ў Мінску на скрыжаванні вуліц Казінец і Каржанеўскага пачалося будаўніцтва храма беларускай святой Сафіі Слуцкай. Настаяцель царквы праведнай Сафіі Анатоль Мазавецкі, можна сказаць, выраіраваў на клірсе: працяглы час спяваў у хоры сабора Марыі Магдалены, пасля вырашыў прысвяціць сябе Богу і быў пасланы Уладзікам даводзіць людзям пра жыццё і дзейнасць нашай мудрай святой. Ён прымаў непасрэдны ўдзел у будаўніцтве — ад праекта і пачатковых чарцяжоў да здабывання будаўнічых матэрыялаў і кіраўніцтва будоўляй. Спачатку ідэя з храма была ўспрынята на «ўра»: пайшло фінансаванне ад чыгункі, 407-га авіярамонтнага завода, НВА «Інтэграл» і іншых прадпрыемстваў. На жаль, у маі 2001-га будаўніцтва было прыпынена, і на працягу 2001-2002 гадоў калектыў прыхода і прыхаджане спрабавалі па магчымасці ўсё рабіць самі.

Сёлета прыход спадзяецца завяршыць будаўніцтва, таму звяртаецца па дапамогу да розных арганізацый. Прозвішчы ўсіх ахвяравальнікаў захоўваюцца, і свяшчэннік моліцца за іх.

На сённяшні момант бо-гаслужэнні праводзяцца ў часовым памяшканні ў мікрараёне Курасоўшчына. Яно ўключае ў сябе «храм» — пакой, у якім служачы літургію і праводзячы набажэнствы, класы для няздельнай школы, якая вядзе вельмі актыўную дзейнасць, пакойчык сакратара, працоўны кабінет айца Анатоля і бібліятэку.

Адносна нядаўна адбылося вялікае свята: скончылі працу над лікам Сафіі Слуцкай. Зрабіць ікону прапанаваў мастак Алег Радчыкаў, які працуе пры манастыры ў Навінках. Прыхаджане не толькі ахвяравалі свае каштоўныя камяні на ікону, але і прымалі непасрэдны ўдзел у іх драбленні і стварэнні каменнай фарбы. Некаторыя камяні былі ахвяраваны мастакам з выстаў. На стварэнне іконы спатрэбіўся год, але, гледзячы зараз на яе спакойны, цёплы, ззяючы лік, разумееш, што праца вартая гэтага.

Сам настаяцель займаецца зборам матэрыялаў пра княгіню. Шмат дакументаў і сведчаняў пра яе было вывезена ў жніўні 1950 года ў Польшчу на аснове рашэння Савета Міністраў БССР. Так звесткі пра нашу вядомую абаронцу веры Хрыстовай можна знайсці ў Бібліятэцы нарадавой у Варшаве, Беларускай абласнай бібліятэцы і г. д.

Жадаючы пазнаёміцца бліжэй з гісторыяй храма, айцом Анатолем і яго прыходам хачу паведаміць добрую вестку: рыхтуецца старонка ў Інтэрнэце, прысвечаная жыццю і дзейнасці прыхода, яна будзе змешчана па адрасе hram.beiros.info.

Жадаючы аказаць будаўніцтву храма пасільную дапамогу могуць звяртацца на адрас: Мінск, вул. Ландара, 34-а. Разліковы рахунак 3015626030003 у філіяле №527 «Белчыгунка» АСБ «Беларусбанк» у Мінску, код 254, УНН — 101126573, ОКПО; валютны рахунак 3015626030016. Тэлефоны: 277-18-52, 275-54-50.

Ірына ХАДАСЕВІЧ.

ФОТА ЮРЕНА КАЗЮЛ

У Мінску будуюцца храм Сафіі Слуцкай.

“АДСКАЯ РАБОТА”,

АБО РАСКАЗ ПРА ТОЕ, ЧАМУ КАПЛІ З ОПЦІНАЙ ПУСТЫНІ ПРАДАЮЦА ў БЕЛАРУСІ

Ірына Шышкіна прыехала ў Мінск з Масквы. Карэнная масквічка вырашыла пашукаць сабе работу ў Беларусі. Чаму б гэта? Ірына па прафесіі эканаміст. У яе вялікая сям'я — чацвёрта дзяцей. Амаль усе ў яе доме ўрачы. Няўжо ў Маскве мала практыкі для ўрачоў і эканамістаў? Наадварот! Але яны ўсёй сям'ёй вырашылі абнавіць і злучыць практыку лячэння і новую эканоміку. Як?.. Менавіта пра гэта і дала сваю незвычайную аб'яву «Адская работа» ў газету.

— У маленькім, добра ўладкаваным гаворкі на вуліцы Караля да яе сталі званіць і прыходзіць людзі...

Ірына Іванаўна дастае з паліцы невялічкую бутэлечку з піпеткай. Спакойна і весела пытае: «Як вы думаеце, што тут?»

— Духі, масла?.. Не. Вадкасць без колеры і паху. Чыстая, як расінка...

— Смялей, смялей думайце, — заахочвае Шышкіна. — Што вясной абуджаецца раней за ўсё?

— Снег тае...

— Вада жывая ідзе! Прачынаецца крынічка...

Яна ўжо і гаворыць па-беларуску: «Крынічка»... Радасна мне чуць яе гаворку.

— Прадаём каплі з Опцінай пустыні. Нядорага зусім. Любы беларус можа купіць. Гэта выдатныя каплі для вачэй, святая вада. Дадайце некалькі кропель у чай, у звычайную ваду — багатая серабром крыніца пачысціць нават... радзьяццю!

Каплі з Опцінай бяруць вельмі добра. Не ўсе беларусы могуць даехаць да Масквы і яшчэ далей, да святых крыніц. Бутэлечка з каплямі

выдатна запакавана і ліцэнзавана. На тое (і не толькі на каплі) ёсць нават благаслаўненне і падзячны дыплом «За духоўнае падзвіжніцтва» ад Патрыярха ўсяе Русі Аляксія II.

— А вось «Дабро і сла» для бабуль-пенсіянерак, — Ірына Іванаўна дастае з паліцы яшчэ адну бутэлечку...

Бузіна чорная, святаяннік, просты трыпутнік, лактоза... Збор траў для аздараўлення пажылых людзей. (І сабраных, заўважу, не ў Заходняй Еўропе, а на чыстых рускіх лугах). Такую вытворчасць можна наладзіць і ў Беларусі.

— Сапраўды: усё новае — добра забытае старое. Памятаю, як некалькі гадоў таму складана было дастаць лактозу. А з рук Ірыны Іванаўны можна атрымаць гэты рэдкі прадукт асобна ці з іншымі травамі. Сям'я Шышкіных не шкадуе, што

перакваліфікавалася, што на працу прыехала ў Мінск.

— Ездзілі да бабуль, збіралі даўнейшыя рускія рэцэпты. Знаёміліся з траўнікамі. Кожная кветка, сэрцам сагрэтая: што для дзетак, а што лепш для дарослых.

«Стоўмоўнік» — збор выключна дзіцячы. Што можа быць лепшым для чарнобыльцаў? Збор з трыццаці траў здымае стому. Мы проста не ведаем, што здольныя зрабіць сваёй простыя травы ў спалучэнні: звычайная шыпшына, люцэрна, ваўчкі, маліна, эхінацыя...

Каму гэта больш за ўсіх патрэбна? Вядома ж, дзіцячым дамам, інтэрнатам, вясцоўцам, дзе ўсё расце ў агародзе, пад бокам, але забыта, лічыцца пустазеллем. У нас у Беларусі прынята збіраць травы. Народная культура падобнага «знахарства» развіта ў той ці іншай ступені амаль у кожнай сям'і. У мяне да гэтага часу ёсць кветкавы мяшчочак з травамі, сабранымі рукой маці. Верас, фіялка, ліпа, падбел, чабор... Але як злучыць па навуцы, як давесці да ладу народ-

ную мудрасць?

— Гэта стала ўжо справай нашага жыцця!

— Шышкіны і шышкі таксама збіраюць? — пытаюся з усмешкай.

— Мая дачка ўрач. Яна збіраецца развіваць справу, адкрыць свой уласны касметалагічны кабінет. Паверце, што тут абсалютна бязмежныя магчымасці. Прырода адарыла Белую, Малую і Вялікую Русь бязмежна, але ці заўсёды мы, людзі, шануем яе багаці і правільна скарыстоўваем? Мы шукаем рэдкія травы па ўсім свеце. На аснове сіне-зялёнай водарасці з возера Чад гатуем прэпарат ад алергіі. Быў выпадак, калі сын чалавека, які прыгатаваў гэты рэцэпт, трапіў у аварыю, моцна абгарэў. Вылечыўся ён за тыдзень. Мы гатовы ўсім дапамагчы.

Прыдумаў гэтую «адскую работу» выдатны падзвіжнік Уладзімір Даргэль. Сабраў ён нядаўна сваіх аднадумцаў на канферэнцыю ў Егіпце і сказаў: «Ну што, заварым і тут свой чай «Добры знахар»».

Вольга ЯГОРОВА, Мінск.

зваротная сувязь

ФРГ

Паважаная рэдакцыя "Голасу Радзімы!"

Газету наша сям'я атрымлівае рэгулярна. Шчырае дзякуй.

Ніякага сумнення, "Голас Радзімы" чытаецца, газета патрэбная і цікавая. Асабліва спадабалася раней надрукаваная "Дама з магноліямі". Цікавыя таксама нядаўнія інтэрв'ю Яўгена Лецікі з нашым сьлянным драматургам Аляксеем Дударавым пра тэатральнае жыццё Мінска ды з Уладзімірам Клімо-

вічам — "На скразняку двух акіянаў". Было б добра, калі б газета здолела атрымаць і апублікаваць штосьці пра Мексіку самога аўтара, неардыннарную асобу са сваім надметным пэсам (і тут нашы намеры супалі: чытайце У. Клімковіча на 7-й старонцы. — Рэд.).

Жадаю вашаму творчаму калектыву добрага здароўя, моцнага духу і новых здзяйсненняў!

Аляксандр БУРАНКОЎ.
Эрлянген.

Ад рэдакцыі. Шчыра дзякуем доктару фізіка-тэхнічных навук, прафесару Аляксандру Буранкову за маральную і фінансавую падтрымку газеты, жаданне яму, родным і блізкім усяго найлепшага — добрага здароўя і поспехаў ва ўсім. І нягледзячы на ростань з родным краем, і надалей заставацца шчырымі патрыётамі Бацькаўшчыны!

ВРАЎЛЁ

3 ЮБІЛЕЕМ,
ЛЮБІМАЯ НАСТАЎНІЦА!

Чвэрць стагоддзя таму правяла апошні ўрок у сваім выпускным класе 85-й сярэдняй школы Заводскага раёна Мінска выкладацтва матэматыкі Стэра Казан, якую калегі на рабоце і ўдзячы матэматыкі і ўрачыства, праводзілі на пенсію. Аднак дружба са школай і перш за ўсё з апошнім выпускным класам не спынялася. На штогадовыя сустрэчы, якія праходзілі ў школьных сценах, клас абавязкова запрашаў любімага педагога і дарыў Стэры Маркаўне вялізны букет пунсовых руж.

Сем гадоў таму Стэра Маркаўна са сваёй "матэматычнай сям'ёй" — і яна, і яе нябожчык муж Леў Ісакавіч, і абедзве дачкі — выпускніцы фізмата Белдзяржуніверсітэта — выехалі ў Ізраіль і пасялілася ў Нахол-Ашане, у адным з новых жылых раёнаў Беэр-Шэвы.

Але дружба педагога і выхаванцаў працягваецца. Да яе прыходзіць падрабязная справаздача аб штогадовым сходзе-сустрэчы класа, якую, як правіла, падмацоўваюць сваімі подпісамі ўчарашнія кемлівыя непаседы, а цяпер афіцэры,

прадпрыемальнікі, інжынеры.

Сёлета да справаздачы прыкладзена сардэчнае віншаванне Стэры Маркаўне з нагоды яе ганаровага юбілею — 80-годдзя. Не забыў гэту юбілейную дату і старэйшы пісьменнік Рэспублікі Беларусь Рыгор Рэлес, у мінулым яе калега па працы (ён выкладаў літаратуру ў той жа 85-й мінскай школе).

...Што і казаць, па-сапраўд-наму пашанцавала ў тыя, цяпер такія далёкія гады, школьным і "фізікам", і "лірыкам".

Яфім ПАЙКІН, журналіст.

весткі з суполак

УКРАЇНА, ЛЬВОВА

ПАВІНШАВАЎ УЛАДЫКА

Для беларусаў Дзень Перамогі — дарагое, светлае свята. І сёлета 58-ю гадавіну Дня Перамогі над фашыскай Германіяй урачыста адзначыла абласная беларуская абшчына ў Львове.

У Доме афіцэраў сабраліся члены беларускай абшчыны, госці. У цэнтры ўвагі быў Архіепіскап Львоўскі і Галіцкі Уладыка Аўгусцін, старшыня Сінаідальнай Багаслоўскай камісіі Украінскай праваслаўнай царквы. Уладыка Аўгусцін павіншаваў членаў Беларускай абшчыны з Днём Перамогі, падзяліўся сваімі думкамі аб мінулай вайне і ўручыў царкоўныя ўзнагароды прыхаджанам, а ўсім членам суполкі былі раздадзены царкоўныя календарыкі. Уладыка Аўгусцін благаславіў былых франтавікоў і працаўнікоў тылу, ахвяр акупацыі і пажадаў не адыходзіць ад праваслаўя.

З дакладам аб 58-й гадавіне Перамогі выступіў староста абшчыны генерал Сяргей Кулікоў. Ён шчыра павітаў ветэранаў фронту і тылу, а іх у нас няма: Мікалай Шкрэдаў, Георгій Яўневіч, Павел Кубліцкі, Іосіф Ракаўчук, Андрэй Сергіенка, Алена Шчэрба, Марфа Анатольна, Леанід Калатоўкін, Лідзія Ядчанка, Таццяна Гаркуша, Дзмітрый Навіцкі, Валянціна Гуц, Дзям'ян Торап, Эдуарда Пятроўская, Георгій Адзінец, Мікалай Гачуленка.

Франтавікам былі ўручаны віншаванні Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі. Трохкутнікі палявой пошты ў выдатным афармленні і з кранальным зместам былі прачытаны на ўрачыстым сходзе.

Працягам урачыстасці стала выступленне самадзейных артыстаў нашай абшчыны на чале з мастацкім кіраўніком Ірынай Глябко. Выконваліся франтавыя і сучасныя песні. Гораца аплэдзіравалі глядачы сваім любімым выканаўцам Вадзіму Кіфу, Вользе Луцай, Анатолю Гарбацкаму, Алене Карынай, Але Кузінай, Фаіне Торап, Аляксандру Івашчанку, Таісе Дубінай і іншым. Было прыемна, што артысты выступалі ў нацыянальных строях.

Пасля афіцыйных мерапрыемстваў і выступлення мастацкай самадзейнасці па традыцыі — застолле з музыкай і песнямі. Гучалі франтавыя і нацыянальныя песні: "Вы шуміце бярозы", пра Янку і Алёну, "Ой, хацела ж мяне маць...", "Касіў Ясь канюшыну" і іншыя.

Валянцін СТРЫБУК,

член беларускай абшчыны.

падзяка

Шаноўныя землякі ў Злучаных Штатах Амерыкі!

Выканкам Тураўскага Савета народных дэпутатаў Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці неаднаразова атрымліваў ад вас гуманітарную дапамогу.

кантакты і дыялогі

Ірына ШАБЛОЎСКАЯ — доктар філалагічных навук, прафесар Белдзяржуніверсітэта.

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ФІЛАСОФІЯ
ЖЫЦЦЯ ЯК СВЯТА

А на Вялікдзень спецыяльна выдаецца праграма, адпаведна якой кожны храм выносіць выявы сваіх святых на вялікіх насілках-тронах, і ходзяць з імі вялікія працэсі ад раніцы да вечара, і гэта сапраўднае відовішча, якое стварае сам народ... Так было дзвесце-трыста год таму тут, у Гранадзе і Андалусіі, і такі рытуал захоўваецца на працягу стагоддзяў.

Розныя меркаванні існуюць сёння наконт названых і іншых рытуалаў, але аргумент самы важкі, якому падарожы, — гэта людзі ў Іспаніі. Яны жывуць у атмасферы дабра і любові. Пацалункі пры сустрэчы, павага да іншых, да традыцый і абрадаў народаў свету, спагада да эмігрантаў, якіх сустракаюць і праводзяць без злісці, без агрэсіі. Наколькі гэтых эмігрантаў у Іспаніі, на

Ветэранская арганізацыя, бацькі мнагадзетных сем'яў выказваюць шчырую, сардэчную падзяку Беларуска-Амерыканскаму цэнтру Сайт-Рывера (прэзідэнт Жорж Навумчык), фундацыі імя Пётры Крачэйскага (старшыня

Ян Запруднік), Стасі Сумскіх і Сцяпану Міровічу (Нью-Йорк), усім беларусам, хто дбае пра Бацькаўшчыну.

Моцнага здароўя ўсім!

Мікалай АРЦЮШКА,
старшыня Тураўскага Савета
народных дэпутатаў.

мовы, адным словам, безбаронным. Сам Ігнасію, як завуч майго героя, пачаў вучыць рускую мову ў сваім ужо нестудэнцкім веку, каб размаўляць з беларускім хлопцам, якога запрашае да сябе на чарнобыльскай праграме ўжо не першы год.

Пра беларускіх дзяцей у Іспаніі скажу крышачку болей. Дакладней — пра адносіны да іх. Пра Беларусь увесь свет ведае пасля Чарнобыля, беларускія дзеці — на аздараўленні ў Еўропе — адзін з ланцужкоў ад нас да Іспанскіх сем'яў. Гэта шлях замацавання саброрскіх кантактаў паміж народамі. Іспанцы — людзі ветлівыя і маюць магчымасць дапамагчы, робяць гэта з самаахвярнасцю. Дзяцей чакаюць, імі займаюцца, клопацца, каб тым было ўтульна, каб не сумавалі, і абмяркоўваюць, хто з іх і наколькі паправіўся. На працягу года часта звоняць дзецям у Беларусь праз перакладчыкаў, прыязджаюць у Беларусь, каб адведваць дзетак і пабачыць іх радзіму...

МАЦІ... МАТУЛЯ РОЗА

У вачах гэтай жанчыны — свет добра і любові, божа ласка. Сеньёра Роза жыве ў Матрылі, партывым горадзе недалёка ад Гранады. Яна мае асацыяцыю, або, па-нашаму, суполку-таварыства, створаную 16 гадоў таму пры касцёле дзеля дапамогі дзецям, дарослым, якія апынаюцца ў цяжкім становішчы і маюць эканамічныя ці псіхалагічныя праблемы. На першым часе, як распавяла спадарыня Роза, хадзілі на бераг мора і прасілі рыбу, каб пакарміць галодных. Потым узялі стары дом, арганізавалі кола неабыхавых людзей, зрабілі рамонт. Сёння гэта рэзідэнцыя, дом на 22 спальні, сталовая на 74 персаны. Тут жыве, напрыклад, ужо амаль усе гэтыя 16 гадоў хворы хлопец, у якога маці прыкаваная да

ложка. Украінка, якая апынулася на вуліцы. Тут працуюць тыя, хто калісьці знайшоў тут дапамогу і застаўся. Адно вывучыліся, працуюць медсёстрамі, санітаркамі.

Мэрыя дапамагае мала, у асноўным — людзі, спонсары. "Усе, што тут ёсць, — працягвае душа і сэрца гэтага цёплага дома спадарыня, або сеньёра Роза, — я не купляю: харч, ласункі прыносяць манахіні, розныя людзі, даюць сталовыя, крэмы". Гэта вынік, так бы мовіць, ініцыятывы з мас.

А згадала я пра шаноўную сеньёру Розу ў сувязі з дзецьмі з дзіцячых дамоў Ваўкавыска і Жлобіна. Роза кажа дзетак жыве ў сеньёры Дэры летам васьмь ужо з 1996 года. На сценах — фотаздымкі, малюнкі гэтых дзетак, у альбоме — лісты. Спяпой дзіўчынкі, якой была аплачана аперацыя, хлопчыка, які даўно ўжо лічыць сябе сынам спа-

дарыні Розы. А ці адзіны гэты беларускі хлопчык? Дарэчы, дзеці па праву называюць яе маці. Так, сапраўды яна — шчаслівая мнагадзетная маці, хаця сваіх дзяцей у прыгажуні Розы няма. Яна аддала сваё сэрца Богу і людзям, якім служыць і дапамагае ў складаным і жорсткім свеце. Яна для мяне ўвасабленне Іспаніі, спагады да ўсяго свету. Чалавек, які гатовы дапамагчы.

Вядома, хапае праблем і ў шчаслівай Іспаніі, пра што сведчаць тэрарыстычныя акты і багатая крымінальная хроніка па-лебачанні і ў друку, нервовыя зрывы моладзі і адзіночых дзяцей. Але павінна сказаць: ніводнага п'янага не бачыла тут за тры гады, ніводнага заняўдбаўнага прыкладу без любові. Філасофія жыцця тут як свята. Спагада і жаданне жыць для радасці, шчасця і любові, дапамагчы — гэта вызначальная рыса жыцця ў сённяшняй Іспаніі, з якой нас многае звязвае.

страта

ПАМЯЦІ ЯНКІ ЖАМОЙЦНА

Як і ў мінулыя вёсны, ён і гэтым разам ехаў на спатканне з роднай Лідчынай, са сваякамі і сябрамі. Ды сустрэча з любай старонкай і яе людзьмі не адбылася: падышло знясленае сэрца. Здарылася бяда на памежнай станцыі Кузіца, калі Янка Жамойцін васьмь-восьмь павінен быў ступіць на мілую яго душу зямлю. Але воляй лёсу нябожчыка-беларуса, грамадзяніна Польшчы, адправілі назад у Варшаву, дзе і пахавалі.

Янка Жамойцін нарадзіўся 28 студзеня 1922 года ў вёсцы Клімавічы Лідскага раёна.

У 1945 годзе пераехаў у Польшчу. Скончыў Варшавскі ўніверсітэт, атрымаўшы ступень магістра. З 70-х гадоў XX стагоддзя актыўна ўдзельнічаў у рабоце Беларуска-грамадска-культурнага таварыства і пённа працаваў у га-

ліне публіцыстыкі. Яго пярэ належаць шматлікія публікацыі пра пазію беларускамоўных аўтараў Польшчы, артыкул-даследаванне "Шляхам "Гляды" Гамера" — пра зроблены Браніславам Тарашкевічам пераклад гэтага твора на беларускую мову, шмат іншых рэпартажаў, эсэ, крытычных артыкулаў. Друкаваліся яны ў штотымднёвіку польскай беларусаў "Ніва", у календарых беларускага грамадска-культурнага таварыства (БГКТ), у іншых паварскіх і замежных выданнях.

Светлая памяць пра пісьменніка-публіцыста, грамадска-палітычнага дзеяча, верыцца, надойжа захававецца па асобах імях, дзе спынілася жыццё Янкі Жамойціна, — у Польшчы і Беларусі.

Алесь ЖАЛКОЎСкі.

коратка

ДЗІЦЯЧЫ ФЕСТИВАЛЬ
У МАЛДОВЕ

У Кішынёве адбыўся Дзіцячы політнічны фестываль, прысвечаны Міжнароднаму дню абароны дзяцей.

Ва ўрачыстым адкрыцці фестывалю прынялі ўдзел Прэзідэнт Рэспублікі Малдова Уладзімір Варонін, кіраўніцтва Дэпартаменту міжэтнічных адносін пры ўрадзе Малдовы, дэпутаты малдаўскага парламента, прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса, нацыянальныя абшчыны.

Беларусь на фестывалі прадставілі ўзорны ансамбль "Калыска" з Мінскага раёна Пад кіраўніцтвам Ларысы Рыжковай, які быў удастоены Ганаровага дыплама Дэпартаменту міжэтнічных адносін за развіццё і папулярызацыю беларускага нацыянальнага фальклору.

Літаратурная старонка

Уладзімір КЛІМОВІЧ

ШАПТАННЕ З МЕКСІКАЙ*

Людміла ПАЛКОЎНІКАВАЙ

Апошнім часам не даюць спакою некалькі пытанняў: чаму я калісьці напісаў гэтае апавяданне "Лаліта і кактус" і назваў ім кнігу; чаму я калісьці напісаў словы і музыку да песні "Дзеці вятроў" і так жа, аднайменна, назваў аўдыёзборнік; чаму гэтак даўно, што здаецца, як быццам у другім жыцці, напісаў зусім незвычайнае для мяне апавяданне "Час, калі плавіцца Сонца"? Чаму?..

Я выходжу са двара, пераходжу вузкую брукаванку і ступаю на ўзбулы пасохлым зеллем пустыр. Тут расце вялікі, як дрэва, кактус. Мы стайм з ім на вышыні больш чым дзве тысячы метраў над узроўнем мора, і, здаецца, я адчуваю стрыманую калючую пшчоту кактуса. Гарачае сонца смаліць мне валасы і ахутвае нейкай гіпнатычнай немасцю, а моцны вятрыска асцярожна гайдае разнавольныя рукі і нябачна падштурхоўвае, быццам малое дзіця, у спіну.

Магчыма, любоў да Вялікага Кактуса, да Вялікага Сонца і да Вялікага Ветру была даўно прадвызначана мне лёсам.

Па-іспанску "Sol" — гэта сонца, а беларускае слова "соль" гучыць і пішацца тут як "Sal". Іспанская мова падкрэслівае нейкую патаемную і няўлоўную сувязь паміж гэтымі двума словамі, паміж паняццямі.

"Sal y sol"...

Соль і сонца...

Пасля вельмі хуткага, напружанага рытму жыцця ў Мінску, нервознай мітусні за кожную дарэмна страчаную хвіліну мяне дзівіць і трохі раздражняе нейкая прыродная запаволенасць мексіканцаў, іх няспешнасць і звычка адкладваць усё на заўтра. Быццам бы ўсю краіну ахутала бясконая дрымота.

Магчыма, гэтак таму, што Мексіка не ведае зімы і не спяшаецца парабіць усё справы да першых халадоў, магчыма, яна разамлела на пякучым сонцы, а палкія пацалункі двух верных каханкаў — двух акіянаў — дораць ёй асалоду і бяспечны спакой.

...Па вуліцы з сірэнамі і міргалкамі павольна едзе "Хуткая дапамога". Шафёр вытрымлівае патрэбную дыстанцыю з суседнімі аўтамабілямі, прыглядаецца да прыдарожных знакаў і... соладка пазяхае. Паспее ці не паспее ён да хворага — як Бог даць.

На тым свеце таксама някепска.

Тут, у гэтай гарачай краіне, пачаў разумець сапраўдную каштоўнасць кожнай кроплі вады. І няхай сабе прагучыць банальна, але для такіх краін, як Мексіка, вада — гэта жыццё.

Пітная вада прадаецца ў дваццацілітровых бутлях, іх называюць "гарафоны". Шмат спецыяльна прыстасаваных машын развозяць ваду, і вадзіцелі за дробную манету самі прыносяць у дом напоўненыя гарафоны.

Вада для бытавых патрэб пастаўляе ў абмежаваны час, напамінаючы спецыяльныя рэзервуары, што знаходзяцца на празкіх стрэхах. Калі ты ашчадна адносішся да вады — праблем не будзе, але калі ты неахайны транжыра, то абавязкова аднойчы застанешся намывлены і будзеш нема клікаць каго-небудзь з блізкіх, каб прынеслі шклянку вады працерці вочы. Якраз у такія моманты ты і пачнеш разумець сапраўдную каштоўнасць кожнай кроплі.

Смешна, што сімвалам Гуанахуаты з'яўляецца жабка. Недалёка ад цэнтры горада ёсць цэлая плошча з гранітнымі манументамі гэтых забаронных і бяскрыўдных рэптылій. Там яны ўвекавечаны ў самых неверагодных позах — жабкі скачуць, стаяць на адной і дзвюх лапах, разважаюць, амаль па-сакратаўску падпёршы галаву лапамі, і нават... займаюцца каханнем.

А на майках у турыстаў жабкі іграюць на гітарах і банджо, цягаюць нагруканыя серабром тачкі, загараюць на пляжах і вялікімі кувалі п'юць тэкіль, зелянеючы ад свайго зямна-воднага ці зямна-тэкільнага існавання.

Аднойчы мы зайшлі ў маленькі рэстаран, дзе гатавалі смачныя кісадзіі — вялікія кукурузныя бліны з гарачым плаўленым сырам, вострай падлівай і дробна парэзаным, смажаным аж да сухога хрусту мясам. У гэтым рэстаране мы засядзеліся да поўначы, бо сярод столакаў, на драўлянай імправізаванай сцэне, пад акампамент гітары спяваў каржакаваты лацінаамерыканец. Акустыка залы, правільна выстаўлены частоты мікрафона, бяспрэчны строй дарагой гітары і дыяпазон добра пастаўленага голасу казалі пра тое, што выпала добрая магчымасць паслухаць прафесійнага спевака. І я расцёкся ад задавальнення па мяккаму зручнаму крэслу, атрымліваючы асалоду ад кожнай песні, ад тэатральных інтанацый і ўздыхаў. Нечаканым падарункам было тое, што мексіканскія сябры заказалі для мяне песню і спявак аб'явіў: "Для беларускага хлопца Уладзіміра — гэтая песня". І дадаў яшчэ штосьці, чаго я не зразумеў. Я з удзячнасцю кінуў спеваку.

А ў канцы выступлення лацінаамерыканец адставіў гітару, падняўся з фігурнай табурэткай, размінаючы заседжаныя ногі, паднёс мікрафон да самых вуснаў і, бліснуўшы чорнымі вачыма, з нейкай патаемнасцю ў голасе сказаў:

— А зараз асабіста ад мяне песня для беларускага хлопца Уладзіміра, які, па ўсім бачна, нічога не разумее па-іспанску, але які воль больш за тры гадзіны гэтак уважліва глядзіць на мяне, што забываецца піць сваё піва.

Рэстаран засмяяўся і гучна заапладзіраваў спеваку ў ўдзячнаму слухачу. Мне давалося ўстаць і ветліва махнуць рукой, сцвярджаючы, што я і ёсць той самы хлопец з Беларусі.

...І проста дзіву даешся, як з намі можа часам жартаваць лёс: праз тыдзень Вінсэнт запрасіў мяне ў лепшы рэстаран горада на свята "новай улады", якую нядаўна выбралі і дзе ён атрымаў пасаду намесніка мэра Гуанахуата. Мы сядзелі за шчодрымі і багатымі сталамі, а на шыкоўна аздобленай сцэне... спяваў усё той жа каржакаваты лацінаамерыканец, толькі ў суправаджэнні аркестра марыячы. Цяпер ужо спявак не зводзіў з мяне нейкага ўсхвалявана-палахлівага позірку нават у перапынках паміж песнямі. А я мог толькі ўсміхацца яму, зрэдку паглядаючы ў бок сцэны.

Большага не дазваляў этыкет стала, за якім сядзела кіраўніцтва горада і дзе я павінен быў намагацца актыўна падтрымліваць гутарку.

Уладзіслаў выбіраецца ў дзіцячы сад. Там шмат дзяцей, але ўсе яны гавораць па-іспанску. І сын няшчадна лупіць з дзвюх рук незразумелых мексіканскіх аднагодкаў за тое, што яны гавораць не па-

беларуску.

Пытаемся:

— Ты не будзеш біцца ў садзіку?

Сын уздымае:

— Трэба...

На Новы год у краіне друкуецца шмат святочных паштовак з віншаваннямі і рознымі малюнкамі. І амаль на кожным малюнку прысутнічае... снег.

Неяк у магазіне я стаяў і доўга смяяўся з паштоўкі, дзе быў намаляваны Санта Клаўс з яўна мексіканскімі абрысамі твару. Ён спускаўся са стромкай заснежанай гары на лыжах і ў самбрэра, а на чырвоным поясе боўталася фляжка з надпісам "Тэкіль".

Напэўна, апошні атрыбут прадбачлівы мастак намаляваў з тым намерам, каб мексіканскі Санта Клаўс не акалеў ад холаду ў святочным падарожжы.

Галоўны архіварыус горада і штата, паважаны гісторык і вельмі нацыянальны мексіканскі дзярждок, неяк за сталом спытаў мяне:

— Ну што ты будзеш піць, сын Сталіна і Хрушчова: напітак, апельсінавы сок ці чорную ваду капіталізму "Кока-Колу"?

Цяжка нават уявіць сабе на адной тэрыторыі, абмежаванай паняццем "горад", дваццаць пяць мільёнаў чалавек, якім кожны дзень трэба піць і есці, бегчы на працу і з працы, заводзіць, паркаваць і запраўляць аўтамабілі, выкідваць кудысьці смецце, самае элементарнае — дыхаць...

Смог чорнай плямай вісіць у небе, быццам фантастычны асьміног, які захапіў нябачнымі шчупальцамі наваколлі і цяпер чакае, калі горад памрэ ад удушша.

Вуліцы стогнуць перанапоўненасцю транспартам і заўсёднымі "затарамі", таму ўезд у мегалісіс строга рэгламентаваны.

Глыбокія тунэлі, высокія хмарачосы з люстранага шкла і бетону, паветраныя масты і шматлікія банкі ў драгелёвым аскале белых калон па фасадах будынкаў паступова выцясяняюць з перспектывных раёнаў кварталы трушчоб — убога скляпанага з картону і поліэтылену часовага жылля для беспрытульных гараджан.

І паўсюль: у будынках, на вуліцах, у парках, у магазінах, у метро — людзі, людзі, людзі... Адным бясконцым натоўпам.

Мехіка. Вялікі мурашнік урбанізацыі.

У хвіліны лёгкай настальгіі я прыдумваю сабе розныя сітуацыі: напрыклад, каб сабраліся за мяжой расіянін, украінец і беларус, кожны са сваёй нацыянальнай стравой, якая адсоўе, скажу модным словам, "каціруецца" для кожнага, быццам сімвал радзімы.

Расіянін, напэўна, узяў бы бляшанку чырвонай ікры ды бохан чорнага хлеба.

Украінец — вялікія, памерам з кулак, варэнікі з тварагом ды смятанай.

Ну а я як сімвал сваёй малой Радзімы прыхапіў бы пляшку швагройскай самагонкі, кавалак сала ды пару печаных на вуголлі бульбін.

І, калі б я раскаркаваў "швагройку", думаю, першым не вытрымаў бы расіянін і з уласцівай яму пралетарскай адкрытасцю працягнуў бы чарку ў дрыготкай руцэ: "Налі сто грамаў".

А пасля, калі б мы з расіянінам пачалі закусваць, "здаўся" б і украінец: "Слухай, пазыч сала, га? Магу даць варэнікі ў заклад".

Мексіка, Гуанахуата, 2002 год.

паэтычная імпрэза

ПРЫСВЯЧЭННІ СЯРГЕЯ ПАНІЗНІКА

Даследуючы беларускія культурныя сувязі з замежжам, можна заўважыць, што 2003 год насычаны памятнымі датамі. 90-годдзе мастака Віктара Жайняровіча, які жыве ў Парыжы, 100-годдзе з дня нараджэння Наталлі Арсенвай, 70-годдзе Маі Львовіч з Харкава, 65-годдзе мастака Вячкі Целеша — толькі некаторыя з іх. Таму не выпадкова, што нарадзілася ідэя прысвяціць беларускай эміграцыі паэтычна-музычную імпрэзу.

Яна адбылася ў Беларускім паэтычным тэатры аднаго акцёра "Зьніч". Гледачы сустракаліся з нястомным рупліўцам на ніве літаратурнага пабрацімства, паэтам, прэзаікам, перакладчыкам Сяргеем Панізікам.

Шляхі многіх нашых суайчыннікаў, як і самога паэта, ідуць ва ўсе бакі. Таму своеасаблівае падарожжа "ад падковы Дзвіны" (адкуль Сяргей Сцяпанавіч родам) па Расіі, Францыі, Чэхіі, Украіне, Літве і Латвіі падалося натуральным.

Мастацкі кіраўнік тэатра Галіна Дзягілева пачала размову аб радаводных вытоках вершам "На падкове Дзвіны".

Францыя "сустрэла" выставай пейзажаў Віктара Жайняровіча. У сваіх творах мастак (яго малая радзіма таксама міёрскі край)

імкнуўся раскрыць таямніцы нашай зямлі. Асабістым ўражаннем ад сустрэчы з творцам падзяліўся кінарэжысёр Віктар Шавялевіч.

Завіталі ў Злату Прагу, Львоў, Харкаў і Рыгу. Гучалі вершы ў выкананні заслужанага артыста Беларусі Уладзіміра Шлестава, старажытнага музыка, успаміны.

Паэт Міхась Скобла адзначыў уклад беларускай эміграцыі ў нацыянальную культуру. З 358 прадстаўленых паэтаў у яго новай кнізе "Краса і сіла. Анталогія беларускай паэзіі XX стагоддзя" амаль кожны 8-мы тварыў ці творыць за мяжой. Паэтычна-музычная імпрэза "Перадусім..." стала яшчэ адной нагодай іх успомніць.

Наталля НЯЧАЕВА,

загадчык літаратурнай часткі тэатра "Зьніч".

кангрэс

АБАРОНІМ ЗДAROЎЕ НАШЧАДКАЎ

Першы міжнародны кангрэс "Генафонд-3000" адбыўся ў горадзе Адэсе (Украіна). Ён сабраў 126 удзельнікаў з 5 дзяржаў (Украіна, Расія, Беларусь, Швейцарыя, Германія).

Кангрэс праходзіў па ініцыятыве ўдзельнікаў Установаў кангрэса "Генафонд планеты на парозе трэцяга тысячагоддзя", міжнароднага руху "Адукацыя дзеля жыцця", міжнароднага праекта "Планета-3000" — Сусветнае дзесяцігоддзе дзялога цывілізацый і іншых грамадскіх арганізацый пры падтрымцы Камітэта Вярхоўнай рады Украіны па пытаннях экалагічнай палітыкі, прыродакарыстання і ліквідацыі наступстваў чарнобыльскай катастрофы, Украінскай федэрацыі грамадскіх арганізацый садзейнічання ахове здароўя насельніцтва, Адэскай абласной і гарадской адміністрацыі.

Сярод удзельнікаў кангрэса былі прадстаўнікі дзяржаўных устаноў, украінскіх і міжнародных грамадскіх арганізацый, а таксама ААН. Кангрэс зрабіў крок у аб'яднанні намаганняў шматлікіх зацікаўленых людзей і арганізацый па падтрымцы Праекта па аднаўленні, захоўванні і якасным паляпшэнні генафонду як асноўнага рэсурсу ўстойлівага развіцця на Зямлі.

Асабліваю ўвагу кангрэс засяродзіў на праблеме мацярынства, здароўі дзяцей, на прафілактыцы нарказалежнасці.

Мне запомнілася выступленне споведзь "Набатам мацярынскага сэрца" Алены Жыгульскай з горада Бійска Алтайскага краю, у якім яна расказала пра "ўсяго адну noch

маці наркамана". Рашэнні, якія Алена прыняла ў адну з самых цяжкіх у яе жыцці начэй, калі даведася, што сын стаў наркаманам, леглі ў аснову яе кнігі "Ад нарказалежнага жыцця да розуму". З таго часу яна прысвяціла сваё жыццё дапамозе людзям у барацьбе з гэтай бядой. На сённяшні дзень Бійск з'яўляецца мадэльнай тэрыторыяй па лячэнні і прафілактыцы нарказалежнасці. Там штогод праходзіць з'езд "Сусвет без наркатыкаў, дзіцячай беспрытульнасці і злачынстваў".

Кангрэс зацвердзіў і прыняў да выканання ўзгоднены міжнародны мегапраект "Генафонд-3000" з міжнароднай штаб-кватэрай у Адэсе. Прынялі да выканання 4 праекты: "Ад грамадзянскай адукацыі — да сацыяльна арыентаванай дзяржавы", "Ад гарманічнай сям'і — да гарманічнага грамадства", "Ад сацыяльных хвароб — да культуры здароўя", "Культура, мастацтва, інфармацыя, турызм як фактар рэалізацыі права на адукацыю на працягу жыцця".

Беларусь з'явілася ініцыятарам праекта "Адраджэнне" — "Стварэнне габелена міру" — пасланне дзяцей, якія пацярпелі ад наступстваў чарнобыльскай аварыі.

Тацяна ГАЙДУКЕВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: удзельнікі кангрэса (аўтар радкоў — Тацяна ГАЙДУКЕВІЧ у другім радзе трэцяя справа).

* Цалкам тэкст будзе надрукаваны ў часопісе «Дзяслоў» № 4.

слухай сваё

ВЫСОКАЯ ПАЭЗИЯ ЗНАХОДЗІЦЬ ШЛЯХ

“НОВАЕ НЕБА” — “ПЕСНІ РОЗНЫХ ГАДОЎ”, МІН., 2002, “КАЎЧЭГ”.

Вядомасць беларускага гурта “Новае неба” дасягнула такога ўзроўню, што нават знакамiты кароль польскай журналістыкі Адам Міхнік заявіў нека: “Для мяне Беларусь асацыіруецца з двума імёнамі — Васіль Быкаў і Кася Камоцкая.”

Кася Камоцкая — стваральніца гурта “Новае неба”. Але ці ведаюць шматлікія яе сучасныя слухачы, што ў творчым лёсе лідэра жорсткага indie-rock бэнда, каранаванай “Рок-Княжны” Беларусі было выразна два (як мінімум) перыяды: бардаўскі і рокерскі. А мне асабіста прыемна пахваліцца, што на прафесійны шлях Касю падштурхнуў я. Праўда, талент быў яе, уласны. Тады, напрыканцы 80-х, не хапала толькі веры ў сябе: у 1989-м я сядзеў у іх мінскай кватэры на Заслаўскай і чакаў Алеся Камоцкага, ужо знакамiтага барда, з якім дамовіліся на інтэрв’ю. Яго доўга не было, кава была дапіта, і раптам Кася кажа: “Дык давай я табе пакуль паспяваю — часам балуюся гітаркай”.

Калі загучалі песні, у мяне аж валасы заварушыліся на галаве. Аказалася, Кася проста прайшла па нейкай газетнай падборцы маладога тады паэта Адама Глобуса (“Малітва” і “Уздызі на гару”). “Кася, — кажу, — дык ты ж прыроджаны бард. Чаму ты нідзе не выступаеш?” Яна ўсё гаварыла, маўляў, што гэта за бард, які сам вершаў не піша, а я ўсё прыводзіў класічныя прыклады, што ўсяляк бывае.

Ужо праз тыдзень я, як рэдактар музычнага выпуску “Нотны аркуш” у “Чырвонай змене”, накіраваў да Касі маладую журналістку Таню Ждановіч, а 9 снежня 1989 года ў нас і выйшла першая вялікая публікацыя пра Касю Камоцкую “Данесці да сэрцаў пазію” пад рубрыкай “Новае імя”.

Прыемна, што фірма “Каўчэг”, рыхтуючы зборнік лепшых твораў Касі Камоцкай пад брэндам “Новае неба”, уключыла сюды і тыя бардаўскія хіты — “Божа, забяры маё жыццё” (“Малітва”), “Уздызі на гару”, “Чарга па хлеб”.

У 1990-м, на першым фестывалі “Басовішча”, Кася ўжо была

сярод куміраў і лаўрэатаў. І ўсё саромелася спяваць чужыя песні. Ёй настойліва бісвала публіка (“Прыстанкі!” “Прыстанкі!”), а яна, азіраючыся на Сяржук Сокалава-Воюша, нечакана выгукнула са сцэны: “Я не магу спяваць чужыя песні, пакуль аўтар яшчэ жывы”. Дружны смех трапіў нават на Live-recording таго “Басовішча”, выдадзены БАСам. А выканаць песню ўгаварыў Касю сам Сяржук, заявіўшы, што зачараваны яе кавер-версіяй.

Прыкладна з 1992 года Кася пачала выпрабавваць рок-сцяжынку для сябе, абаяраючыся спачатку на дапамогу музыкаў “Мроі”. Тады нарадзіліся песні “Ты прыходзіш”, “Караблік”, “Дом”.

Стабільны склад гурта так і не ўсталяваўся ніколі, бо цэнтрам “Новага неба” была асоба Касі Камоцкай. Пасля “Мроі” яна супрацоўнічала з “Улісам”, праз “Новае неба” прайшоў і шэраг самастойных музыкаў: Лявон Шырын (гітара), Юлія Глушыцкая (віяланчэль), Аляксей Паўловіч (бас-гітара), Алена Вішнеўская (скрыпка).

Пашырыўся і дыяпазон паэтычных даляглядаў Касі Камоцкай, якая сапраўды “даносіла да сэрцаў пазію” сваіх славуных ужо аднагодкаў: Таццяны Сапач, Анатоля Сыса, Ігара Бабкова, Міхала Анемпадыстава, Лявона Вольскага. Песні “Мая краіна”, “Людзі на балоце”, “Чаканне Калідаў”, “Аксамітныя танцы”, “Белая лебедзь” сталі класікай беларускага року, і, натуральна, усе яны ўвайшлі ў гэты “Greatest hits” гурта “Новае неба”.

Дваццаць разнапланавых, змястоўных, прасякнутых неўтаймаваным пачуццём і шчырасцю песень, многія з якіх удала прайшлі выпрабаванне фанфарамі хіт-парадаў 90-х гадоў (радыё “Беларуская маладзёжная”, радыё “Liberty”, газеты “Наша ніва” ды іншыя). Бадай, гэты кампакт-дыск — адна з найбольш прыкметных выдавецкіх ініцыятыў фірмы “Каўчэг” і яе прадзюсера Юрася Цыбіна.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

творчасць

ФОТА БЕЛТА.

ІГРАЙ, БАПАПАЙКА

На трэцім маскоўскім конкурсе выканаўцаў на народных інструментах, з якога нядаўна вярнуліся юныя гомельскія музыканты-струннікі Святлана Козік, Юля Цымбалава і Маша Леферд, дзяўчынкам усміхнулася ўдача. Яны сталі ўладальніцамі ганаровай

узгароды — Дыплама за захаванне традыцый. Усе дзяўчынкі вучацца іграць на народных струнных інструментах (балалайцы і домры) у Гомельскай дзіцячай школе мастацтваў № 5. НА ЗДЫМКУ: Святлана КОЗІК, Юля ЦЫМБАЛАВА і Маша ЛЕФЕРД.

дзіцячая чытанка

РЫЖЫК

Шасцігадовы Мікітка прынёс дадому рыжае кацяня. Яно было мурзатае і галоднае, з разарваным вушкам. Мікітка падабраў гэтае кацяня, калі яно, уцякаючы ад суседскага сабакі, ускочыла да іх у весніцы. Хлопчык памазаў яму вушка зялёнкай, заклеіў пластырам, напайў малаком і пачаў угаворваць бацькоў пакінуць кацяня ў сябе. Яны і самі мелі намер набыць ката, але маці збіралася купіць на рынку пародзістага. Аднак, апытаўшы суседзяў і пераканаўшыся, што гэта жывая істаота бяздомная, больш прырэчыць сыну не сталі.

Рыжык шустрай вавёркай насіўся па пакоях, як за мышкай, ганяўся за тэннісным мячыкам. А аднойчы ўскочыў на журнальны столік, перакуліў і разбіў фарфоравую вазу — падарунак маме. Калі Людміла Аляксееўна пасля работы ўвайшла ў дом, Мікітка падбег да яе і ўсклікнуў:

— Мамачка, помніш, ты ж сама казалася, што посуд б’ецца на шчасце!

Неўзабаве кацяня ператварылася ў прыгожга, пушыстага ката, які не зважаючы на сваё звычайнае паходжанне, быў чысцюлем і паводзіў сябе вельмі прыстойна. Тым больш ён аказаўся добрым лекарам. Калі ў Мікіткавага бацькі забалеў живот, Рыжык лёг яму на хворае месца, і хутка Андрэй Мікалаевіч адчуў значную палёгка, а праз нейкі час боль і зусім знік.

Некалькі гадоў Мікіткі пераязджала ў іншы гарадок. Калі, пагрузіўшы на машыну рэчы, сталі глядзець, дзе Рыжык, аказалася, што ён недзе знік. Некалькі гадзін шукалі яго па ўсёй акрузе, але дарэмна. Шафёр болей чакаць не мог, і бацькі пачалі ўгаворваць заплаканага сына:

— Недзе сяброўку сабе знайшоў наш кавалер. Нікуды не дзенецца, трохі пагуляе і прыйдзе дадому. А мы суседзяў папросім, каб, як убачаць, нам паведамілі...

Аднак ні праз дзень, ні праз тыдзень ніякіх звестак пра ката не было, хоць самі штодзень званілі былым суседзем.

Прайшоў амаль месяц пасля пераезду на новае месца. Аднойчы

Мікіткава мама выглянула ў акно і рукамі пляснула:

— Гляньце на ката, зусім на нашага Рыжыка падобны. Але што гэта з ім: не ідзе, а паўзе...

Мікітка кінуўся на вуліцу і тут жа вярнуўся з катом на руках:

— Мамачка, таточка, ды гэта і ёсць наш Рыжык — у яго вушка парванае!...

...Аб гэтым выпадку напісалі многія газеты. Вучоныя выказваюць меркаванне, што каты і сабакі маюць шостае пачуццё. Бо і яшчэ былі выпадкі, калі яны знаходзілі сваіх гаспадароў за шмат кіламетраў, дзе дагэтуль ніколі не ступала іх лапа...

А праз нейкі час Мікіткава бацькі гаварылі:

— Нават цяжка ўявіць, што было б, калі б Рыжык нас не знайшоў!

— Ці калі б мы не паслухалі Мікітку і не пакінулі маленькае кацяня ў сябе...

А здарылася так, што ў Рыжыка да славы лекара дабавілася яшчэ і слава пажарніка. Аднойчы познім вечарам, пачуўшы ў кватэры дым, ён замяўкаў, падбег да свайго гаспадара, які заснуў ля тэлевізара, пачаў тыцкацца мордачкай у шчаку і драпаць шыю. Андрэй Мікалаевіч расплюшчыў вочы і, убачыўшы дым, кінуўся на кухню і выключыў газавую пліту, на якой ужо пачынаў плавіцца чайнік...

...Мікіткава ўнукі і праўнукі будуць ведаць, што здарылася пасля таго, як іх дзед і прадзед у маленстве прынёс дадому мурзатае і галоднае рыжае кацяня...

Станіслаў ВАЛОДЗЬКА.

галерэя «брама»

У ДАДАТАК ДА ЧЫРВОНАГА

У Рэспубліканскай мастацкай галерэі прыцягнула ўвагу выстава “Колераваобразы”.

Яе аўтар — вядомы беларускі жывапісец Васіль Касцючэнка. Яго імя заўсёды выклікае незвычайныя чырвоныя вобразы. Менавіта з ім, з ледзь-ледзь вызначанымі абрысамі постацяў, увайшоў ён у мастацтва 80-х і сьвядомасць шматлікіх прыхільнікаў, да якіх я магу, не хаваючыся, аднесці і сябе...

І заўсёды крытыкі і калегі чакалі, што яшчэ ў чырвоным знойдзе Васіль. І ён знаходзіў. А сёлета нечакана дадаў да свайго невычарпальнага чырвонага блакіт і зелень, а то і ўвогуле змяніў на белы. І зноў белая садавіна на белым абрусе, колер — не колер — паветра, святло. Постаці як быццам бы з керамікі альбо салодкіх снаў.

Цікава, вытанчана, з вялікім густам, вялікай фантазіяй, вялікім пачуццём.

СКАРБЫ З ГОМЕЛЯ

У Нацыянальным мастацкім музеі распачаўся музейны марафон. Першым у сталіцы паказваўся Гомельскі абласны краязнаўчы музей.

Ён у сваіх зборах мае вялізны раздзел выяўленчага і дэкаратыўнага мастацтва. Частка з яго трапіла на гэтую прадстаўнічую экспазіцыю. Яна ахапіла перыяд з XI стагоддзя да 80-х гадоў XX. Гэта рэшткі альбо сучасныя экспанаты, упрыгажэнні і абразы, знойдзеныя ў археалагічных раскопках XI–XII стагоддзяў. Культывае мастацтва, рытуальныя прадметы XVII–XVIII стагоддзяў, галоўным чынам, прадстаўлены бронзавымі ліццём. Сярод твораў XIX–XX стагоддзяў абразы розных раёнаў Гомельшчыны, у тым ліку надзвычай адметнай Веткаўскай школы. Своеасаблівае яе цяжка перабольшыць. Да рэлігійнай часткі экспазіцыі трэба аднесці і кнігі XIX–XX стагоддзяў і іншыя.

Свецкае мастацтва прадстаўлена бронзай у гадзінніках, кандэлябрах, а таксама ў пластыцы малых форм.

Дрэва ў дэкаратыўным мастацтве беларусаў, асабліва народным, адыгрывала раней важную ролю. Цяпер трохі заняпала. Але захаваліся цудоўныя ўзоры XIX стагоддзя.

Цікавая таксама разьба па камені, косці і дрэву.

Шырока паказаны і жывапіс, ад партрэта-мініяцюры да яркіх жанравых кампазіцый.

Прадстаўлена народнае мастацтва. Гэта і вышыўка, і ручнікі, знакамiтыя на ўвесь свет — неглюбскія — чырвона-чорна-белыя — сімвалы лёсу ад нараджэння да смерці.

Кампактна і змястоўна і амальчана паказалі свае скарбы.

Ларыса ФІНКЕЛЬШТЭЙН.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, ЗМЕШЧАНУЮ ў № 22

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 5. Футра. 6. Араты. 8. Скура. 12. Глобус. 13. Седала. 14. Цыкл. 15. Кукі. 16. Крутня. 17. Халепа. 18. Граматыка. 23. Трапак. 24. Лірыка. 25. Валакно. 26. Каралі. 27. Наступ. 32. Імператар. 35. Казеін. 36. Аматы. 37. Вена. 38. Араб. 39. Балада. 40. Спалох. 41. На-

рад. 42. Кумір. 43. Аванс. ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Турбота. 2. Працяг. 3. “Трасуха”. 4. Стадола. 7. Кларнет. 9. Кельма. 10. Ракета. 11. Слепата. 19. Рэжвіем. 20. Калонка. 21. Сплаў. 22. Траса. 26. Каравай. 28. Парасон. 29. Серада. 30. Парода. 31. Беларус. 32. Інвалід. 33. Рабства. 34. Баразна.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь; Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82, (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЕЦЕ:
<http://goias.promedia.by>

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 121 экз. Заказ 1503. Падпісана да друку 17. 6. 2003 г. у 12.00. Газета набрана і зьярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).